

שבת הראי"ה

תולדות חייו ודברי תורתו
של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אורות הפרשה

ונתתה את הלויים וגו'.

"שלוש מדות ישנן בבעלי הנפש, המשפיעים על בני דורם מאוצר רוחם, ושלושתן נאחזות הן במדתה של הדוגמה העליונה, שדרכי העבודה האלהית [...] מתפרטות בה, והן מוצאות להן מקום בשרשי היסוד של עבודת הלוי, הכהונה, ועל גביהם מדרגות של משה עבד ה'."

העבודה של המשמעת הפשוטה, שהצד התחתיתי שלה הוא "דרוש וקבל שכר", והיא הולכת ומתעלה בדרכה, זאת היא עבודת הלויים, כי שכר הוא להם חלק עבודתם [ע"פ במדבר יח, כא]. כשהיא מתעלה – אין ענינה נטויות אל השכר, אבל סוף ענינה היא משמעת פשוטה ותמימה. אנשי הרוח, אשר בידם נתונים המפתחות של אוצר החיים הלזה, הם הנם כל העובדים בקודש, המזכירים את ד', בתורה, במוסר, בהוראה ישרה, בהלכה והגדה. אותם המושפעים מהם, מושפעים הם משפעת התורה המתגלה על פיהם, בתור צינור ומעבר הגון. המקשיבים זוכים במשמעתם הברה, והם מזכים את מזכיהם גם כן, בדרך שכר שחלק העבודה. זהו יחס לויי, שומר השערים

מבחון, ומרים קול בשיר וזמרה.

למעלה מזה היא העבודה הפנימית, שהיא מסתכלת ברוי עולם, והיא מפרנסת את הקודש שלמעלה, ברו הנאצל של תנו עז לאלהים, וישראל מפרנסים לאביהם שבשמים [...]. ולעומת תוכן זה בעבודת הקודש של טהורי הנשמה, צדיקים יסודי העולם, שהמתדבק בהם הרי הוא מתדבק בשכינה, וכל המתדבק בהם מוסיף בהם כח וגורל, נהרה וחייו עלמות, זאת היא מדרגת של כהנים, עבודת מתנה אתן את כהונתכם. למעלה מכולם היא מדרגת של משה, רועה נאמן, שענינו ולבו רק אל צאן עמו, ויזכר קמי עולם משה עמו איה הפעלם מים את רעה צאנו [ע"פ ישעיה סג, יא], דוגמתו היא התכונה העליונה, שאין כל עולמים כדאים לה, לא פרנסה ולא תוספת גדולה, כי אם דעה בהירה ואספקלריא המאירה, שכל השפע והטוב בטלים לגבה יותר משרגא בטיהרא. [...] אשרי העם שככה לו בגימטריא משה, אשרי העם שד' אלהיו, [...] להיות עדי עד מתלמידיו של משה עבד ד', העומד תמיד מוכן להופיע ולהשפיע, ולא לקבל מאומה, אפילו ברכה רוחנית ואצילית, כי ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו, כליל תפארת בראשו נתן לו [מנחם הראי"ה, 'שמונה קבצים', ח', רטז].

אורות הראי"ה

מרן הראי"ה קוק

והגאון ר' יוסף גרשון הורביץ זצ"ל
רבה של שכונת וישיבת מאה שערים (פרק י')

התעכבות באמריקה

על פי התכנון הראשוני, היה מרן הראי"ה אמור לשוב ארצה לקראת בסוף קיץ תרפ"ד, אך בסופו של דבר נאלץ להתעכב זמן מה במסעותיו, ע"מ לסדר עניינים שונים לטובת העדה החרדית בירושלים, שעמדה תחת הנהגתו. הציבור בירושלים, שחיכה בגעגועים ובציפיה לשובו של הראי"ה, קיבל את בשורת העיכוב בצער רב. הדים לכך ניתן למצוא בתוכן המכתב הבא, שנשלח לראי"ה מאת ועד העדה האשכנזית, בחתימת ידו של הנשיא – הרי"ג הורביץ זצ"ל.

מכתב זה נחשף כאן לראשונה, באדיבות ארכיון 'בית הרב'.

"ועד העדה

של עדת האשכנזים בירושלם תובב"א
ת.ד. 67

ב"ה יום יג לחדש מנחם-אב תרפ"ד
מע"כ רבנו הגדול, הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א
ראש הרבנים לא"י,
ניו-יורק.

לאחדשה"ט בכל הכבוד הראוי.
רושם קשה עשתה עלינו הידיעה התלגרפית שהגיעה בימים האלה לרב מאיר ברלין על

נשיא הכבוד

של ועד העדה

ביום שלישי כ"ו ניסן תרפ"ד התקיימו ב'בית הרב' הבחירות ל'ועד העדה האשכנזית' בירושלים. נשיאו הקודם של הוועד, מרן הראי"ה, שהה באותם ימים באמריקה לצורך גיוס כספים למוסדות התורה בירושלים. ממלא מקומו כרב הראשי, הראב"ד ר' צבי פסח פראנק זצ"ל, הגיע במקומו למעמד הבחירות, בליווי המזכיר הכללי של הרבנות הראשית לא"י – הרב שמואל אהרן ובר זצ"ל. בין הנאומים הרבים דיבר גם הרב פראנק, וברך את הוועד להצלחה בעמדתו לאחדות ולשלום ולחיוזוק עמדת החרדים הבלתי-תלויים.

באסיפה זו נבחרה הנשיאות המורכבת מחמישה חברים: הרב"ג ר' יוסף גרשון הורביץ נשיא; הרב"ה ר' עקיבא אליאש ור' אברהם חיים סגנים; ר' חיים יעקב קרק גזבר; ור' יצחק יעקב ילין מזכיר.

מרן הראי"ה נבחר לנשיא הכבוד של ועד העדה. כשהזכירו את שמו של הראי"ה נעמד הקהל על רגליו, ונתקבלה ההחלטה פה אחד לשלוח לו מכתב של ברכה בשם היהדות הצרופה לעבודתו במסירות נפש להרמת קרן התורה והיראה באה"ק בפרט ובעולם כולו בכלל [ע"פ העיתונים 'דואר היום' ד' אייר תרפ"ד; 'קול יעקב' כ"ז ניסן תרפ"ד; 'התור', פסח תרפ"ד].

אודות התעכבותו של רבנו באמריקה עד לאחר חג הסוכות. רושם קשה ומעצב עשתה הידיעה גם ביתר חוגי הצבור. קשה היה לה לירושלם להסכים לנסיעת רבנו בכלל, קשים היו לה ימי העדרו עד עכשיו, וקשה עוד יותר היא אכזבת התקווה הנוכחית, שלפי הידיעות הקודמות כבר קוינו וכבר חיכינו להתראות את רבנו פנים אל פנים לימי החג הבאים. אין לתאר את כמיהתנו ליום שובו, ואין ערוך לסבל הרוחני שעניינינו המקומיים סובלים לרגלי העדרו. יודעים אנו רק כי כמונו גם רבנו סובל מאוד מאי-יכלתו עוד לשוב לארץ קדשנו שהיא חלק מחייו כל הימים, ויחד נתנחם בנחמה אחת, כי אם כבוד רבנו יחליט להשאר עד לאחר החגים בטח ימצא זאת לנחון לטובת הצבור ומוסדות התורה, ובפני זה על כלנו לסבול ולקבל באהבה.

בטח קבל מעכ"ת את התלגרמה ששלחנו לו בדבר נחיצות נוכחותו כעת בלונדון, (בחשבנו שהוא נוסע כבר חזרה) בכדי להגן שם על דרישות התקונים של היהדות החרדית בחוקה הא"י. בטח עשה בזה מעכ"ת מה שאפשר היה בידו, ועוד יעשה מה שיהיה באפשר כי בחוקה הזאת ונסוחה תלויים כל עתיד[נו] [להגנת עניינינו בא"י].

הנו מתפללים מאד שלא קבלנו עוד ממעכ"ת שום מכתב בתגובה על המכתבים ששלחנו לו

ביום כג סיון וביום ז תמוז, ושעמהם המצאנו לו מסמכים שונים בקשר עם ועדה העדה ועם חוקת הקהלות. כמובן לא קבלנו שום תשובה על התלגמה ששלחנו לו מכבר בדבר בחירת ועדה העדה והבחרו לנשיאות הכבוד.

והננו מברכים את רבנו שיזכה לשוב לארצנו ולביתו בזמן הקרוב ביותר אפשרי, ובידו יעלה להוציא לפועל את כל מערכי לבו לטובת הישוב וקדשיו.

בכל הכבוד הגמור ורגשי הברכה היותר עמוקים

יוסף גרשון הורוויץ נשיא

יצחק יעקב ילין מזכיר.

(חותמת ועד העדה של עדת האשכנזים בירושלם ת"ו).

הדר"ש ומברכים אותו בשנה טובה ומאושרת שנה שהקב"ה ברחמיו יוליכנו קוממיות לארצנו, ושבנו בנים לגבולם, ועל ראשם שמחת עולם, כ"ר בב"א.

ברגשי כבוד ויקר!

חברי ועדה הדתי לא"י.

על גבי מכתב זה מופיעות חתימות רבני ועסקני ירושלים: ר' אברהם פילוסוף, ר' זרח עפשטיין, ר' בן ציון קואניקא, ר' יחיאל מיכל טוקצינסקי, ר' יוסף גרשון הורוויץ, ר' ישראל ראבין, ר' יחיאל מיכל מושקין, ר' זאב שחור, ר' יעקב יצחק טייטלבוים, ר' זלמן הלוי סאלאוויצקי ור' נפתלי פרש גליקמאן.

ברכה לבבית

לקראת ראש השנה תרפ"ה, שלח הראי"ה ברכת שנה טובה ליועד העדה וליושבי הארץ. על כך מסופר בעתון 'התור' מאותם ימים:

"ועד העדה קיבל בימים האלה מראש הרבנים לא"י מוהרא"י הכהן קוק מכתב שבו הוא מביע לועד ברכה לבבית ואיחולים לעבודה פוריה ומודיע על ענינים כלליים חשובים לטובת הארץ והיישוב ושולח את ברכתו לכל הישוב הארץ-ישראלי" [התור, כ' אלול תרפ"ד, שנה ד' גיליון נ"א].

פעילות ועד העדה

גם בתקופה זו, בה שהה הראי"ה בחו"ל, המשיכו אסיפות ועד העדה להתקיים ב'בית הרב'. הנה תיאור של אחת האסיפות:

"בעדת האשכנזים – ביום השני שבוע זה הייתה בבית ראש הרבנים לא"י הגרא"י קוק אסיפה חשובה שנקראה על ידי ועד העדה לעדת האשכנזים בירושלים לשם קניית חצר גדולה בעיר העתיקה ולסדר בה בית הכנסת האורחים לעולים. בית זה יהיה סניף לבית הכנסת האורחים הגדול שועד העדה חושב לגשת לתעמולה רחבה להקמתו בירושלים. אל הצעד הראשון הזה נגשו מפני הנחיצות שישנה בו לתחית העיר העתיקה ומפני החשיבות שיש בקניית החצר כשהיא לעצמה. השתתפו באספה חברי ועד-העדה, רבנים ואורחים מזמנים. הובטח על אתר סכום של ארבע מאות ל"מ, ונבחר ועד, מתוך ועד העדה ומחוצה לו, להמשיך את הפעולה ולגמרה" [התור, י' מרחשון תרפ"ה, שנה ב' גיליון ג', עמ' 14].

קבלת פנים נהדרת

כאשר שב הראי"ה ממסעו באמריקה ובקנדה, נערכה לכבודו "קבלת פנים נהדרת מטעם ועד העדה האשכנזית בירושלים, שדוגמתה לא ראתה עוד ירושלים". הנה תיאור חלקי של אותה

ועד העזרה האמריקאי

מכתב נוסף נשלח באותם ימים למרן הראי"ה, וגם בו מובעים רגשי הגעגועים כלפיו מצד גדולי וצדיקי ירושלים, בתוכם הרי"ג הורוויץ זצ"ל.

את המכתב שלח "ועד העזרה המרכזי האמריקאי להחזקת מוסדות התורה, סניף ארץ ישראל, ירושלים ת"ו". אנו מפרסמים אותו כאן לראשונה, באדיבות ארכיון 'בית הרב':

"ב"ה, יום ט"ז לחדש אלול תרפ"ד.

מע"כ רבינו היקר והחביב ה"ה הגאון הגדול מרא דארעא ישראל כקש"ת מוהרא"י הכהן קוק שליט"א נשיא הרבנות הראשית לא"י, שלום וברכה!

אחדה"ש ברגשי כבוד היותר נעלים!

מתכבדים אנחנו להביע בזה לכבוד מרן רבינו שליט"א בשמנו ובשם כל גדולי התורה בארה"ק, את ברכותינו הלבביות [ת] ברכת כוח"ט [=כתיבה וחתמה טובה] לשנה החדשה הבע"ל. רבינו היקר והחביב, מרגשים אנחנו את צערו ולבנו כואב מאוד על כי נטל עליו להשאיר בגולה בימים הנוראים האלו רחוק ממשפחתו החביבה, רחוק מציון משאת נפשו ומכל היקר לו. אבל צערינו אנחנו גדול פי הרבה על אשר הדו"ג נפקד מקומו בתוכינו זה זמן ארוך מה שלא פיללנו ולא שערנו על זה מראש, וביחוד ירבו געגועינו לרבינו שליט"א, בימי החגים, הימים אשר בהם היינו נהנים מזיו הדרת גאונו ומתענגים על נועם אמרותיו. אולם בשימנו אל לבבינו את המטרה הגדולה והקדושה אשר בעבורה כתת רגליו למרחקים ובגללה נשאר עוד בגולה, וכי למחיה שלח אותו ה' להחיות את בחירי האומה המסתופפים בחצרות בית ה',

מבליגים אנחנו על צערנו הגדול, ומקוים אנחנו כי איש מורם מעם כמו מרן רבינו שליט"א, ידע אף הוא להבליג על צערו ולגרש מקרבו כל עצב ודאגה. וחדת ה' מעוזו. והננו

החגיגה:

"כמאה וחמישים איש מנכבדי ירושלים, רבנים וראשי מוסדות, נסעו לקבל את פניו בלוד. [...] קהל גדול מנכבדי ירושלים בא למוצא לקבל את פניו. בירושלים הוקם לכבודו שער כבוד על יד ביתו, ולאורך כל הרחוב, ממושב זקנים עד ביתו, הצטופף קהל גדול שהריע לכבוד הרב בשבחו בשלום לירושלים. בחצר הרב, נאמו לכבודו באי כוח מוסדות רבים בעיר. ראש הרבנים לא"י השיב במילים קצרות, ובנאום חם, על דברי המברכים. המקהלה של מר רבלין, מחניכי בית היתומים "ציון", והתזמורת של "חינוך עורים", שרה שירים שונים. ולקול מנגינת "התקוה" עלה הרב לביתו" [מתוך עתון 'התור', מובא בספר 'אוהב ישראל בקדושה' ח"א עמ' 394].

לתת לרב לנוח

"לשובו של ראש הרבנים – ועד העדה של עדת האשכנזים בירושלם מבקש מאתנו לפרסם: מבקשים מאת הקהל לתת לראש הרבנים לנוח מנסיעתו ועבודתו הקשה, ולא להטרידו בענינים צבוריים במשך השבוע הזה, בקורים קצרים ולברכות שלום מתקבלים.

נודע לנו שהרבה לא קבלו את ההזמנות שנשלחו להם לקבלת הפנים בבית הרב. לכל אלה נודיע שזה לא היה באשמתנו כי אם מסבות שונות. ואתם הסליחה" [עתון 'דואר היום', כ"ד כסלו תרפ"ה].

מייד לאחר שובו התמסר הראי"ה להמשך ביסוסו של ועד העדה. על אחת מהאסיפות שהתקיימו בביתו, מספר הראי"ה באגרת שכתב מספר שבועות לאחר מכן לחברי 'ועד העדה' ובראשם הרי"ג הורוויץ זצ"ל. האגרת מתפרסמת כאן לראשונה, מתוך צילום כת"י באדיבות הרב זאב נוימן שליט"א:

"ח"י טבת ה'.

לכבוד ועד העדה האשכנזית פעה"ק, ובראשם ידי"נ הגאון ר"ג הורוויץ שליט"א. שלו' וברכה.

בתשובה על מכתבם הנכבד השני, הנני להשיב כי עכבתי תשובתי עד שיעדתי את כ' הרבנים הגאונים חברי הרה"ר לבא ולהודיע מהם את פרשת המצב, וזה לא ה' אפשר לצאת אל הפועל עד יום ב' העבר, ובאותו מעמד החלטנו לקרא לאספה של חברים נבחרים ע"פ הנשיאות של ועד העדה, ולהועד בביתי יחד עם הרבנים הנ"ל ולקבע ועד קבוע למע"ז ולמסור ביד הועד את כל התפקידים כפי ראות עיניהם, זולת מה שה' נוגע למשפט ד"ת שיוגש לפני הרבנים כמובן. ואבקש בזה את כבוד הועד להודו בדבר ולקבע את האספה הנ"ל במקום. והנני בזה ידיים נאמנם בעבוה"ק. הק' אברהם יצחק ה"ק."

העלון בחסות ישיבת "אורות אביב" בדרום תל אביב

תוכנית לימוד מתוכננת ומוגדרת, עם יעדים לימודיים לכל תלמיד ע"פ יכולתו ○ לימוד מעמיק ומקיף עם מעגלי חזרות ○ אווירה משפחתית חמה ואוהדת. לפרטים: הרב אטינגר: 050-8822088 הרב יובל: 052-8119291

תרבות יהודית מקורית

העלון יוצא לאור בסיוע 'דפרי שיר' – הדוכן שלך לספרי קודש ומוסיקה יהודית. להזמנות: 077-3220338
סניפים:
תחנה מרכזית י-ם.
אצ"ל 60 ר"ג.
איכילוב 8 פ"ת.

העלון יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א

שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת- ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com או להתקשר למספר: 0546-573-528

ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אור
האורות